

Sundbyberg 2010-10-18

Dnr.nr: R10-031

Vår referens:
Mia Ahlgren

Er referens:
Marcus Boklund
Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över Bättre regler för elektronisk kommunikation (DS2010:19)

Handikappförbundens samarbetsorgan, nedan kallat Handikappförbunden, är ett partipolitiskt och religiöst obundet samarbetsorgan för rikstäckande handikappförbund. Vårt mål är ett samhälle för alla. Det samhället präglas av solidaritet, jämlikhet och full delaktighet för alla människor. Handikappförbunden representerar 39 medlemsförbund med sammanlagt cirka 450 000 enskilda medlemmar.

Handikappförbunden är positiva till att EU:s telekompaketet på flera ställen betonar och förtydligar behovet av tillgänglighet till elektronisk kommunikation för personer med funktionsnedsättning. EU hänvisar till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som Sverige har ratificerat och EU har antagit. Tillgänglighet, det **universellt utformade samhället** och att personer med funktionsnedsättning ska involveras är viktiga principer i konventionen.

Handikappförbunden saknar tillräckliga förslag för att omsätta intentionerna i svensk politik. Det saknas resultatinriktade forum för samråd kring överenskommelser mellan konsumenter, myndigheter, forskare och teknikbranschen. För att åstadkomma ett konsekvent perspektivskifte med fokus på mänskliga rättigheter måste såväl nya som reviderade föreskrifter alltid uppmärksamma och beakta **konsekvenser för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning**. Säkerhetsfrågor och fördelningen av frekvensutrymmet är exempel på områden där det saknas konsekvensanalyser.

Vi hänvisar också till särskilt yttrande från Elöverkänsligas Riksförbund.

3 Mål och regleringsprinciper

Handikappförbunden anser att den svenska lagen ska motsvara förstärkningarna i telekompaketet med betoning på slutanvändare med funktionsnedsättning och icke-diskriminering. EU är mycket tydliga med kopplingen till mänskliga rättigheter (skäl 22). För att skapa ett universellt utformat samhälle behövs betoningen även i svensk lagtext.

4 Frågor om användning av radiosändare

Handikappförbunden anser att det behövs en konsekvensutredning när det gäller tillgänglighetstjänster för personer med funktionsnedsättning i förhållande till användningen av frekvensutrymmet.

Public Service-betänkandet SOU 2008:116 tog upp möjligheter att använda frekvensutrymmet för ökad tillgänglighet. Ett för att förbättra hörbarhet inom Sveriges Radio har genomförts, men det utrymmet avslutas nu. I takt med att konkurrensen om utrymmet ökar - fler som konkurrerar och mer utrymme för HD-tv - riskerar utrymmet som skulle kunna användas till att förbättra tillgängligheten att minska. Handikappförbunden har lyft frågan om frekvensutrymmet tidigare med Post- och telestyrelsen. Nyttjande för att öka tillgängligheten till elektronisk kommunikation ansågs inte förenligt med tidigare EU-direktiv.

Artikel 6 och skäl 73 i auktorisationsdirektivet slår fast att medlemsstaterna får använda utrymmet i ett sådant syfte. Sverige kan välja att uppmuntra till utveckling av tillgängligheten genom att främja utvecklingen av tjänster. Väljer man bort den möjligheten riskerar kostnaderna för tillgänglighet att öka och rättigheterna enligt FN-konventionens artiklar 9, 21 och 30 att minska vilket inte skulle vara förenligt med direktivets övergripande mål.

7 Tjänster till slutanvändare med mera

Handikappförbunden välkomnar förslaget om att via föreskrifter göra det möjligt att specificera krav som företag som tillhandahåller allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster ska leva upp till för att slutanvändare med funktionsnedsättning ska få tillgång till elektroniska kommunikationstjänster på samma villkor som flertalet slutanvändare. Däremot finner vi stycket långt ned på sidan 183 (digital version) obegripligt och inte förenligt med direktiven.

”Bestämmelsen innebär inte att leverantörer ska kunna åläggas att ta fram eller särskilt anpassa elektroniska kommunikationstjänster till de behov som personer med funktionsnedsättning har.”

I arbetet med föreskrifter behöver handikapporganisationerna involveras eftersom det är många olika hinder som behöver överbryggas till exempel:

- Stanningsförbundet lyfter behovet av alternativ till röststyrning per telefon.
- 112 fungerar med texttelefon, men för att larma med sms måste man registrera sitt mobilnummer. Hörselskadade och döva som inte har registrerat sitt mobilnummer kan behöva larma via SMS. Via bildtelefonitjänsten kan man larma men den är inte öppen dygnet runt.
- Bredbandsoperatörer erbjuder paket där utrustningen inte fungerar med Bildtelefoni (sip-kompatibel)
- Tillgänglighet till webbplatser - både utformning och begriplighet.
- Elöverkänsligas Riksförbund skickar ett eget yttrande med konsekvenser för sina medlemmar.

Vi vill också betona vikten av begriplig information till konsumenter när det gäller elektroniska kommunikationer. Villkor för olika tjänster och produkter och byte av operatör är komplicerade. **En analys behövs av vilka kostnader för elektroniska kommunikationer som olika konsumentgrupper har, för att undersöka om personer med funktionsnedsättningar har merkostnader och i så fall vad det beror på.**

På området elektroniska kommunikationer har Post- och telestyrelsen en central roll som sektorsmyndighet för handikappolitiken. De arbetar med upphandling och utveckling av kommunikationstjänster för personer med funktionsnedsättning. Det arbetet är av största vikt men behöver kompletteras med allmänna normer och riktlinjer som gäller elektroniska kommunikationer genomsyras av att människor är olika, så att samhället blir universellt utformat och kostnader för särlösningar minskas. Om PTS till följd av det nya regelverket behöver mer resurser får det inte drabba verksamheten som omfattar utveckling av kommunikationstjänster för personer med funktionsnedsättning.

8 Integritet och säkerhet

Handikappförbunden har inte haft möjlighet att gå på djupet i denna del av skrivelsen, men betonar att en konsekvensanalys även behövs när det gäller integritet och säkerhet. Integritetsfrågor berör särskilt personer med nedsatt autonomi, psykisk ohälsa eller personer som tvingas ta emot stöd av andra för att kommunicera elektroniskt. Det är också särskilt viktigt att säkerställa att säkerhetslösningar inte utestänger konsumenter eller anställda i myndigheter, företag eller organisationer som ska hantera säkerhetssystem.

11 Rättsäkerhet på internet

Handikappförbunden anser att kopplingen mellan Internet och mänskliga rättigheter i direktiven medför att krav på att offentliga webbplatser följer internationell standard för tillgängligt innehåll på Internet WCAG 2.0 från W3C ska införas i Sverige. Flera länder i Europa har lagstiftning med krav och uppföljning.

12 Vissa radio- och tvfrågor

Handikappförbunden anser att det krävs tydligare och mer specifikt uppdrag till berörda myndigheter att i samråd med konsumenter och särskilt handikapporganisationer som representerar berörda grupper för att säkerställa att tillgängligheten till tv ökar i omfattning och når slutanvändare. Det räcker inte med ett uppdrag till Radio- och TVverket att uppmuntra leverantörer av "interaktiva tv-tjänster" vilket dessutom är en felöversättning av artikel 18 i ramdirektivet. Det finns ingen anledning att invänta fler lagar. Sverige har redan halkat efter jämförbara länder.

Redan 2006 föreslog Radio- och TVlagsutredningen att Sverige skulle lagstifta om tillgänglighet med ökad teckentolkning och syntolkning inspirerat av det brittiska systemet som funnits sedan 2003. Först i augusti 2010 kom en ändring av lagen. Ingen myndighet har haft ansvar för att driva frågan om tillgänglig TV i hela värdekedjan från producent till konsument. Det särskilda tillägget i punkt 1 c sätter också fokus på samarbete. Nedan följer exempel på konsekvenser i vardagen:

Den som använder undertext måste lära sig att hitta olika sidor på texttv beroende på vilket programföretag det gäller. Ett annat exempel handlar om tjänsten uppläst text - en tjänst som skulle kunna gynna ett mycket stort antal tittare, alla med nedsatt läsförmåga, om den vore användbar. Sedan 2004 har Sveriges television haft tjänsten uppläst text i teorin. Den kräver två digitalboxar och är så krånglig att den används av få.

Detta handlar om interoperabilitet - att tjänsterna ska fungera enkelt i olika apparater och oberoende av vem som distribuerar tjänster. I ramdirektivet artikel 18 används begreppet "**interoperable** tv services". Det är något helt annat än interaktiva tv-tjänster som det kallas i den svenska översättningen.

Artikel 18 punkt 1

(c) providers of digital TV services and equipment to cooperate in the provision of **interoperable** TV services for disabled end-users.

I den svenska översättningen står det:

” c) leverantörer av digitala televisionstjänster och utrustning att samarbeta i tillhandahållandet av **interaktiva** televisionstjänster för slutanvändare med funktionshinder.”

I artikel 31 i direktivet för samhällsomfattande tjänster står det klart att tillgänglighetstjänster är en tilläggstjänst som omfattas av vidaresändningsplikten, vilket kräver handling för att bli verklighet.

Avslutande kommentar om samråd och tillsyn

Handikappförbunden föreslår att en myndighet får i uppdrag att utforma ett system för löpande uppföljning av hur Sverige säkerställer tillgången till elektronisk kommunikation på lika villkor för personer med funktionsnedsättning.

I artikel 33 i direktivet för samhällsomfattande tjänster står det att medlemsstaterna ska säkerställa (ensure på engelska) att nationella myndigheter tar hänsyn till synpunkter från konsumenter, åter med betoning på konsumenter med funktionsnedsättning samt att staterna ska säkerställa att myndigheterna ”inrättar ett samrådssystem som garanterar att vederbörlig hänsyn tas till konsumentintressen i elektroniska kommunikationer i deras beslut i frågor som gäller alla slutanvändares och konsumenters rättigheter avseende allmänt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster.”

Handikapporganisationer ska medverka i utformningen av ett sådant system så att det blir på konsumenternas villkor. Både EU och FN ställer också krav på uppföljning där användarnas synpunkter är viktiga. Att hitta effektiva sätt för uppföljning gynnar alla. Ett ömsesidigt kunskapsutbyte bidrar till att Sverige kan utveckla konkurrenskraftiga produkter och tjänster på en internationell marknad där kraven ökar på digital tillgänglighet och användbarhet.

Med vänlig hälsning

Handikappförbunden

Ingrid Burman

Ordförande

Bilaga Utdrag från konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

I artikel 2 finns följande definition

"universellt utformade" som betyder sådan utformning av produkter, miljöer, program och tjänster att de ska kunna användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning. "Universellt utformade" ska inte utesluta hjälpmedel för enskilda grupper av personer med funktionsnedsättning där så behövs.

I artikel 4 (f) om allmänna åtaganden står det om "att främja universell utformning vid utveckling av normer och riktlinjer".

I **artikel 8** krävs att staterna vidtar **omedelbara**, ändamålsenliga och effektiva åtgärder för att **medvetandegöra** om det som kan kallas medborgarperspektivet - att funktionshinder uppstår på grund av hinder i samhället. Samtliga riksdagspartier ställde sig redan 2000 bakom ett perspektivskifte i propositionen Från patient till medborgare (Prop 1999/2000:79) och en ny strategi för funktionshinderspolicen ska tas fram.

I **artiklarna 9, 21 och 30** beskriver FN **tillgänglighet** till information, kommunikation och medier kopplat till bland annat yttrandefrihet. Det gäller inte bara anpassningar av innehåll utan även att utveckla design, produktion och distribution i ett tidigt stadium så att det blir tillgängligt till en så låg kostnad som möjligt. Konventionen betonar också generellt **samråd med handikapporganisationerna i artikel 4.3.**